

Sygn. akt III USK 178/22

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania A. Sp. z o.o. w P.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie
z udziałem G. L.
o składki,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23
lutego 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 12 stycznia 2022 r., sygn. akt III AUa 666/19, III AUz 171/19,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującej się spółki
(płatnika składek) kwotę 1.350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt)
zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 lipca 2019 r., IV U 382/19, Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie zmienił decyzję z dnia 4 lutego 2019 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie w ten sposób, że stwierdził, iż podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne ubezpieczonych K. M., K. O., P. B., G. L. i W. Z. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek

A. Sp. z o.o. w P. za miesiące wymienione szczegółowo w decyzji, nie obejmuje kwot przychodów uzyskanych przez tego ubezpieczonego z tytułu realizacji umów zlecenia w tym samym okresie zawartych z Bank S.A. z siedzibą w W., oraz zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonych kwoty po 900 zł i na rzecz A. Sp. z o.o. w P. kwotę 4.500 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie wyrokiem z dnia 12 stycznia 2022 r., III AUa 666/19, oddalił apelację organu rentowego, a także zażalenia A. z siedzibą w P., K. O., G. L. i W. Z. oraz zniósł pomiędzy stronami koszty zastępstwa procesowego za postępowanie zażaleniowe i apelacyjne.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku organ rentowy zarzucił naruszenie art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1a w związku z art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił występowaniem istotnych zagadnień prawnych wymagających wykładni przepisów prawa, sprowadzających się do udzielenia odpowiedzi na pytania:

"1. Czy przepis art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych znajduje zastosowanie tylko wówczas, gdy korzyść ze świadczenia ubezpieczonego odnosi tylko pracodawca (płatnik), czy także wówczas, gdy równolegle, w jakimś stopniu korzyść z tego samego świadczenia (tych samych czynności) pracownika odnosi równolegle podmiot trzeci, związany odpłatną umową o współpracy z pracodawcą (płatnikiem)?

2. Czy dla zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych - oprócz stanu faktycznego, gdy pracodawca zleca wykonanie usług podmiotowi trzeciemu, który z kolei angażuje do świadczenia pracowników pracodawcy realizujących usługi na rzecz pracodawcy - adekwatny jest także stan faktyczny z konfiguracją podmiotową, w której to podmiot trzeci zleca pracodawcy i pracownikowi tego pracodawcy to samo świadczenie, przy czym pracodawca wykonuje odpłatną umowę z podmiotem trzecim polecając

wykonanie swojego zobowiązania swojemu pracownikowi (temu samemu, co odrębnie związanemu umową zlecenia z podmiotem trzecim), a pracownik ten w wykonaniu polecenia z umowy o pracę i zobowiązania z umowy zlecenia realizuje to samo świadczenie (te same czynności) działając równolegle na rzecz pracodawcy?"

Wskazując na powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części w zakresie pkt I. i II. oraz przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 16 lipca 2019 r., IV U 382/19 w pkt IV przez oddalenie odwołania ubezpieczonego i płatnika od decyzji z dnia 4 lutego 2019 r. oraz zasądzenie od ubezpieczonego i płatnika na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za pierwszą i drugą instancję oraz kosztów postępowania kasacyjnego - kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną płatnik wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w razie jej przyjęcia do rozpoznania o oddalenie skargi kasacyjnej z uwagi na brak uzasadnionych podstaw do jej uwzględnienia oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz płatnika zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania. Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w

szczegółności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo wywołują wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych. Wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, pozwalających Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą merytorycznie rozpoznane (tzw. przedsąd).

Wymagania konstrukcyjne skargi określa art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego między innymi obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy w ramach tzw. przedsądu bada tylko powołane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie, zaś cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie przez skarżącego istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia prawnego, którego rozstrzygnięcie przyczyni się do rozwoju myśli prawnej i będzie miało znaczenie nie tylko dla oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, lecz także przy rozpoznawaniu innych podobnych spraw. Zagadnienie to musi przy tym rzeczywiście występować w sprawie i mieścić się w zakresie

problematyki, która podlega badaniu w postępowaniu kasacyjnym. Skarżący powinien dostrzegane zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie powstało. Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 29 kwietnia 2021 r., I USK 214/21, LEX nr 3245418, z 29 kwietnia 2021 r., I USK 128/21, LEX nr 3245435; z dnia 29 kwietnia 2021 r., I USK 99/21, LEX nr 3270192).

Powoływany przez skarżącego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania dotyczy problemu prawnego wielokrotnie omawianego w literaturze (ostatnio patrz: M. Szymanowski: Problem płatnika składek w świetle art. 8 ust. 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, *Radca Prawny. Zeszyty naukowe* 2021 nr 4, s. 43; E. Maniewska: Z orzecznictwa Sądu Najwyższego. Pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych (art. 8 ust. 2a ustawy systemowej), *Praca i Zabezpieczenie Społeczne* 2021 nr 11, s. 58; *Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd Orzecznictwa za rok 2021*, pod red. Jacka Kosonogi, Warszawa 2022, s. 373), który to problem został już rozstrzygnięty w orzecznictwie. W uchwale z dnia 26 sierpnia 2021 r., III UZP 6/21 (OSNP 2022 nr 1, poz. 7; OSP 2022 nr 4, poz. 36, z aprobowaną glosą M. Szymanowskiego) Sąd Najwyższy stwierdził, że finansowanie przez pracodawcę w jakikolwiek sposób wynagrodzenia z tytułu świadczenia na jego rzecz pracy przez pracownika na podstawie umowy zawartej z osobą trzecią, przemawia za zastosowaniem art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podkreślił, że dla stwierdzenia, że dany stosunek prawny jest stosunkiem pracy konieczne jest ustalenie, czy wykonywana jest praca określonego rodzaju dla pracodawcy, czy dana osoba podlega poleceniom pracodawcy oraz czy osoba ta otrzymuje od pracodawcy wynagrodzenie za czynności, które dla niego wykonuje na jego polecenie. Skoro zaś tytuł ubezpieczenia społecznego jest pochodną istnienia ważnego stosunku cywilnoprawnego, to o rozszerzonym pracowniczym tytule ubezpieczenia

społecznego (polegającego na traktowaniu jako pracowników niektórych zleceniobiorców) można mówić tylko w przypadku finansowania przez pracodawcę wynagrodzenia wypłacanego przez osobę trzecią jego pracownikom, za czynności wykonywane przez nich dla tego pracodawcy, choć pod formalnym kierownictwem tej osoby. Tym samym finansowanie przez pracodawcę w jakikolwiek sposób wynagrodzenia z tytułu świadczenia na jego rzecz pracy przez pracownika na podstawie umowy zawartej z osobą trzecią, przemawia (ale nie przesądza) za zastosowaniem art. 8 ust. 2a ustawy systemowej a brak takiego finansowania przemawia przeciwko zastosowaniu tego przepisu, o ile nie stwierdzi się w danym stanie faktycznym dodatkowych okoliczności wskazujących na działania sprzeczne z celami tego przepisu.

Pogląd powyższy jest aprobowany w orzecznictwie sądów powszechnych. Przykładowo w wyroku z dnia 13 października 2021 r., III AUa 17/20 (LEX nr 3329681), w analogicznym stanie faktycznym, Sąd Apelacyjny w Poznaniu przyjął, że z punktu widzenia przepływów finansowych, to pracodawca przekazuje osobie trzeciej środki na sfinansowanie określonego zadania, stanowiącego przedmiot swojej własnej działalności, a osoba trzecia, wywiązując się z przyjętego zobowiązania, zatrudnia pracowników pracodawcy. W takim przypadku pracodawca - w sensie organizacyjnym - jest odbiorcą pracy swoich pracowników, a w sensie prawnym - nabywcą zamówionej przez siebie usługi (dzieła). Natomiast w odwrotnym przypadku, gdy pracodawca sprzedaje usługi innemu podmiotowi, które wykonują jego pracownicy, nie ma zastosowania norma z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej.

W rozpoznawanej sprawie ustalono, że zarówno umowa o współpracę, jak i umowy zlecenia były zawierane w interesie Bank a ich przedmiotem było promowanie usług kredytowych świadczonych przez ten Bank. W przypadku, zawarcia umowy kredytowej z takiego polecenia, A. wystawiał fakturę na "prowizję z tytułu pomocy przy zawarciu umowy kredytowej" za dany miesiąc, a kwoty wynikające z tej faktury przelewane były przez Bank na konto płatnika. Bank wypłacał prowizję, gdy doszło do podpisania umowy kredytowej i został uruchomiony kredyt. Bez zawarcia umów zlecenia ubezpieczeni, promując usługi Bank w ramach umów o pracę także otrzymywali wynagrodzenie z tego tytułu, tyle,

że pośrednio, bo wypłacane przez własnego pracodawcę, który środki na wypłatę "wydzielał" z własnego wynagrodzenia uzyskanego z umowy o współpracę. Na udzieleniu kredytu korzystał Bank, który dzielił się pozyskaną prowizją.

Z ustaleń poczynionych przez Sądy orzekające w niniejszej sprawie nie wynika więc, żeby pracodawca w jakikolwiek sposób finansował wynagrodzenie otrzymywane przez pracowników za polecenie oferty banku, w wyniku którego doszło do zawarcia umowy kredytowej. W takiej sytuacji brak jest podstaw uznania, że art. 8 ust. 2a ustawy systemowej miał zastosowanie, co wynika z orzeczeń Sądów obu instancji.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi kasacyjnej, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania.